

dos. Zaur Məmmədov
"30" "V" 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050409-"Mühasibat"

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/F Mühasibat uçotu (Nəzəriyyə)

Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 19 may 2017-ci il 242 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir

Kodu: IPFS- B01

Tədris ili: II (2025/2026) Semestr I

Tədris yükü: Auditoriya saati – 20 saat (10 saat mühazirə, 10 saat seminar)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya №:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Tağızadə Səriyyə Cəfər qızı, baş müəllim

Məsələhet günləri və saati:

E-mail ünvanı: sariyyatagizade@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas

1. Q.Ə. Abbasov "Mühasibat uçotu". Dərslik. Bakı, "İqtisad Universiteti" nəşriyyatı, 2015
2. B.U. İsayev, Q.Ə. Abbasov, M.Ç. Hacıyeva "Mühasibat uçotunun nəzəriyyəsi". Bakı, Azərneşr, 1998
3. Q.Ə. Abbasov, Mühasibat uçotunun nəzəriyyəsi. Bakı, Az.DİU-nin nəşriyyatı. Bakı, 2009
4. Ə. Sadıqov və müə. kollektivi "Mühasibat (maliyyə) uçotu". Dərslik. Bakı, 2013
5. A.M. Cəfərov "Mühasibat uçotu". Bakı, 2011

Əlavə

6. "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2004
7. "Mühasibat uçotu" Qanunlar qaydalar və təlimatlar. Bakı, 2008
8. Ə. Sadıqov "Mühasibat uçotu" I, II hiss. Bakı, 2002
9. S.M. Səbzəliyev Mühasibat (maliyyə) hesabı. Dərslik. Bakı, 2003
10. V. İsayev "Mühasibat uçotunun nəzəriyyəsi". Bakı, 2004
11. Q.Ə. Abbasov "Sıfırdan başlayan mühasibat (maliyyə) uçotu". Bakı, 2013

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Mikroiqtisadiyyat və Makroiqtisadiyyat fənnlərinin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizit: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Müasir şəraitdə müəssisə və təşkilatların səmərəli fəaliyyətini təmin etmək üçün düzgün idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsi vacib şərtlərdən biridir. Bunu isə mükəmməl informasiya təminatı vasitəsilə həyata keçirmək mümkündür. Müəssisə və təşkilatlarda bu informasiyaların toplanması, işlənməsi və ümumiləşdirilməsi mühasibat uçotu vasitəsilə həyata keçirilir. Mühasibat uçotu bir iqtisadi elm kimi, onun nəzəri və metodiki əsasları daha sonra dünya ölkələrinin alimləri və mütəxəssisləri tərəfindən inkişaf etdirilmişdir. Mühasibat uçotu daima təkmilləşdirilməklə bazar iqtisadiyyatı şəraitində ölkə iqtisadiyyatının formalaşması, sahibkarlığın inkişafı və idarəetmə sistemində mühüm amilə çevrilmişdir. Mövcud olan qanunçuluğa əsasən mühasibat uçotunun əsas prinsipləri müəyyən olunmuşdur. Mühasibat uçotunun prinsiplərinə uyğun olaraq, onun metodu və predmeti müəyyən edilmişdir. Azərbaycan Respublikasında mühasibat uçotu məsələlərinə metodoloji və metodiki rəhbərliyi Maliyyə Nazirliyinin uçot şöbəsi tərəfindən həyata keçirilir. Maliyyə Nazirliyi mühasibat uçotu formalarını, mühasibat uçotu və hesabat məsələləri üzrə müxtəlif təlimatlar işləyib hazırlayır, mühasibat uçotu standartlarını təsdiqləyir, nümunəvi hesablar planının və digər normativ aktları, təlimatları, göstərişləri hazırlayır və təsdiq edir. Azərbaycan Respublikasının "Mühasibat uçotu haqqında" qanunu ilə birlikdə bu normativ sənədlər mühasibat uçotunun metodoloji, metodiki və hüquqi əsaslarını təşkil edir. Mühasibat uçotu müxtəlif inkişaf mərhələlərində idarəetməni zəruri uçot informasiyaları ilə təmin edə bilmək üçün planlaşmanın, proqnozlaşmanın və təsərrüfat fəaliyyətinin təhlilinin istifadə edə bilmək üçün mühasibat uçotunun qabaqcıl uçot metodlarından, mühasibat uçotu beynəlxalq standartlarından istifadə olunması, uçot əməliyyatlarının kompüterləşməsi istiqamətində ətraflı iş aparılması günün vacib məsələsidir. "Mühasibat uçotu" fənnin tədrisində məqsəd ölkəmizdə uçot siyasətinin prinsipləri, yeni milli mühasibat uçotu standartları haqqında biliklər əldə etməkdən ibarətdir. Eyni zamanda pul vəsaitləri və hesablaşmaların, torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin, bioloji aktivlərin, kapitalların, fondların, ehtiyatların uçotunun aparılması xüsusiyyətlərini öyrənməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrən biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal-tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1	91 - 100	Əla	A
2	81-90	Çox yaxşı	B
3	71-80	Yaxşı	C
4	61-70	Kafi	D
5	51-60	Qənaətbəxş	E
6	50 və ondan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: 20 saat (10 saat mühazirə,10 saat seminar)

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , <u>seminar</u> , məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Mühazirə		Seminar	
		Saat	Tarix	Saat	Tarix
1	2	3	4	5	6
	Mühazirə mövzuları				
1	Mövzu:Mühasibat uçotunun nəzəri əsasları, predmeti və metodu Plan: 1. Mühasibat işinin nəzəri əsasları 2. Təsərrüfat uçotu haqqında anlayış və müasir şəraitdə təsərrüfat uçotu qarşısında qoyulan tələblər 3. Təsərrüfat uçotunun növləri: Operativ uçot. Statistika uçotu. Mühasibat uçotu. 4. Uçotda tətbiq olunan ölçülər və onların xüsusiyyətləri 5. Mühasibat uçotunun predmet və metodunun ümumi xarakteristikası 6. Mühasibat uçotunun predmetinin əsas obyektləri 7. Mühasibat uçotunun metodu və onun əsas ünsürləri 8. Mühasibat uçotunun başqa iqtisadi elmlərlə əlaqəsi 9. Mühasibat uçotunun prinsipləri 10. Mühasib ixtisası və peşəkar etika Mənbə: [Mühazirə materialları, 1; 2; 3; 4; 5]	2		2	
2	Mövzu: Mühasibat uçotunun tənzimlənməsi.Mühasibat balansı Plan: 1. Mühasibat uçotu və onun əhatə etdiyi mühit. Azərbaycanda mühasibat uçotunun normativ tənzimlənməsi sistemi 2. Mühasibat uçotu qaydalarının tənzimlənməsi 3. Kommersiya təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu və Hesabatının konseptual əsaslarının təyinatı, məqsədi və tətbiqi sahəsi 4. Mühasibat uçotu informasiyalarının daxili və kənar istifadəçiləri 5. İnformasiyanın əks etdirilməsinin balans metodu	2		2	

	6. Mühəsibat balansının mahiyyəti və onun tərtibi 7. Balansın məzmunu və quruluşu 8. Təsərrüfat əməliyyatlarının təsiri nəticəsində balansın dəyişməsi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1; 2; 3; 4; 5]				
3	Mövzu: Hesablar sistemi, ikili yazılış və mühəsibat uçotu hesabları ın təsnifatı Plan: 1. Mühəsibat hesabları haqda anlayış, onun quruluşu və təsərrüfat əməliyyatlarının onda yazılış qaydası 2. İkili yazılış mühəsibat uçotunun metodu kimi və təsərrüfat əməliyyatlarının hesablarda ikili yazılışı 3. Sintetik və analitik hesablar. Hesablar və balans arasındakı qarşılıqlı əlaqə 4. Sintetik və analitik hesablar üzrə dövriyyə cədvəli 5. Mühəsibat uçotu hesabları, onların təsnifatı və əhəmiyyəti 6. Mühəsibat uçotu hesablarının iqtisadi məzmununa görə təsnifatı 7. Mühəsibat uçotu hesablarının təyinatına və quruluşuna görə təsnifatı Mənbə: [Mühazirə materialları, 1; 2; 3; 4; 5]	2		2	
4	Mövzu: Təsərrüfat əməliyyatlarının sənədləşdirilməsi, mühəsibat uçotunun qeyd vasitələri (registrləri) Plan: 1. Sənədləşmə, onun mahiyyəti və əhəmiyyəti 2. Sənədlərin rekvizitləri 3. Sənədlərin təsnifatı. Sərəncamverici və təsdiqedicilər. İlk və icmal sənədləri. 4. Sənədlərin qəbulu, yoxlanılması və işlənməsi 5. Uçot registrləri, onların mühəsibat uçotunda rolu 6. Uçot-yazılışlarında səhvlərin düzəldilmə qaydası Mənbə: [Mühazirə materialları, 1; 2; 3; 4; 5]	2		2	
5	Mövzu: Mühəsibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili, əsas təsərrüfat əməliyyatlarının uçotu, uçot siyasəti, mühəsibat hesabları Plan: 1. Inventarlaşma haqqında anlayış, onun növləri. Mühəsibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili və tənzimlənməsi xüsusiyyətləri 2. Təchizat prosesinin uçotu 3. İstehsal prosesinin uçotu 4. Satış prosesinin uçotu 5. Müəssisənin uçot siyasətinin mahiyyəti. 6. Müəssisənin uçot siyasətini formalaşdırarkən qarşıya qoyulan tələblər 7. Müəssisədə mühəsibat uçotunun əsas funksiyaları və uçotun təşkili formaları 8. Mühəsibat (maliyyə) hesabının mahiyyəti, əhəmiyyəti və xüsusiyyətləri 9. Hesabatın tərkibi, növləri, tərtib olunma qaydası Mənbə: [Mühazirə materialları, 1; 2; 3; 4; 5]	2		2	
X	Cəmi:	10		10	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Uçot sahəsində yaradıcı, təşəbbüskar kadrların hazırlanmasında Mühəsibat uçotu fənninin öyrənilməsinin mühüm rolu vardır. Uçot münasibətlərinin iqtisadi mahiyyətinin öyrənilməsi, onun və rolunun araşdırılması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu istiqamətdə xüsusilə aşağıdakılar tələb olunur:

- Mühəsibat uçotunun təkmilləşdirilməsinin aktual istiqamət və problemlərini öyrənmək;
- Mühəsibat uçotunun iqtisadi elmlərində nəzəriyyəsinə və praktikə öyrənilməsində yeri, rolu və mövqeyini müəyyənləşdirmək;
- Mühəsibat uçotu fənninin digər iqtisadi elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsini öyrənmək və s.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Mühəsibat uçotunun mahiyyətini, zəruriliyini və tətbiqi sahələrini öyrənir
- Mühəsibat uçotunun metod və üsullarını dərk edir;
- Mühəsibat uçotunun təşkili qaydalarının əsas prinsipləri və spesifik xüsusiyyətləri öyrənir;
- Sənədləşmə, onun mahiyyəti və əhəmiyyətini öyrənir;
- Inventarlaşma nəticələrinin müəyyən edilmə mərhələləri və onların uçotda əks etdirilməsini öyrənmək;
- Mühəsibat uçotunun proqram təminatları və hazırlanması prinsiplərini mənimsəmək və s.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

1. Təsərrüfat uçotunun növləri. Operativ uçot. Statistika uçotu. Mühəsibat uçotu.
2. Mühəsibat uçotunun metodu və onun əsas üsulları
3. Mühəsibat uçotunun prinsipləri

4. Mühasibat uçotu qaydalarının tənzimlənməsi
5. Mühasibat uçotu informasiyalarının daxili və kənar istifadəçiləri
6. Mühasibat hesabları haqda anlayış, onun quruluşu və təsərrüfat əməliyyatlarının onda yazılış qaydası
7. Mühasibat balansının mahiyyəti və onun tərtibi
8. Sənədlərin təsnifatı. Sərəncamverici və təsdiqedic sənədlər. İlk və icmal sənədlər
9. Inventarlaşma haqqında anlayış, onun növləri. Mühasibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili və tənzimlənməsi xüsusiyyətləri
10. Hesabatın tərkibi, növləri, tərtib olunma qaydası

XV. İmtahan sualları

1. Təsərrüfat uçotu haqqında anlayış və müasir şəraitdə təsərrüfat uçotu qarşısında qoyulan tələblər
2. Təsərrüfat uçotunun növləri: Operativ uçot. Statistika uçotu. Mühasibat uçotu.
3. Uçotda tətbiq olunan ölçülər və onların xüsusiyyətləri
4. Mühasibat uçotunun predmetinin əsas obyekti
5. Mühasibat uçotunun metodu və onun əsas ünsürləri
6. Mühasibat uçotunun prinsipləri
7. Mühasib ixtisası və peşəkar etika
8. Mühasibat uçotu qaydalarının tənzimlənməsi
9. Mühasibat uçotu informasiyalarının daxili və kənar istifadəçiləri
10. Mühasibat hesabları haqda anlayış, onun quruluşu və təsərrüfat əməliyyatlarının onda yazılış qaydası
11. İkili yazılış mühasibat uçotunun metodu kimi və təsərrüfat əməliyyatlarının hesablarda ikili yazılışı
12. Sintetik və analitik hesablar. Hesablar və balans arasındakı qarşılıqlı əlaqə
13. Mühasibat uçotu hesablarının iqtisadi məzmununa görə təsnifatı
14. Mühasibat uçotu hesablarının təyinatına və quruluşuna görə təsnifatı
15. Mühasibat balansının mahiyyəti və onun tərtibi
16. Balansın məzmunu və quruluşu
17. Təsərrüfat əməliyyatlarının təsiri nəticəsində balansın dəyişməsi
18. Sənədləşmə, onun mahiyyəti və əhəmiyyəti
19. Sənədlərin rekvizitləri
20. Sənədlərin təsnifatı. Sərəncamverici və təsdiqedic sənədlər. İlk və icmal sənədlər
21. Inventarlaşma haqqında anlayış, onun növləri. Mühasibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili və tənzimlənməsi xüsusiyyətləri
22. Təchizat prosesinin uçotu
23. İstehsal prosesinin uçotu
24. Satış prosesinin uçotu
25. Müəssisənin uçot siyasətinin mahiyyəti
26. Müəssisənin uçot siyasətini formalaşdırarkən qarşıya qoyulan tələblər
27. Müəssisədə mühasibat uçotunun əsas funksiyaları və uçotun təşkili formaları
28. Uçot registrləri, onların mühasibat uçotunda rolu
29. Mühasibat (maliyyə) hesabatının mahiyyəti, əhəmiyyəti və xüsusiyyətləri
30. Hesabatın tərkibi, növləri, tərtib olunma qaydası

Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq olunmuşdur ("30" may 2025-ci il "14" sayılı iclas protokolu).

Kafedra müdiri:

dos. Əlixan Bədəlov

Fənn müəllimi:

b/m. Səriyyə Tağızadə